

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

زمان چاپ: ۱۴۰۲/۱۰/۲۰

شماره مجوز مجله: ۸۰۴۰۰

سکونتگاه‌های غیررسمی و ناکارآمد شهری و تاثیر آن بر کیفیت زیست شهروندان

مورد مطالعه: محله سرخه حصار شهر قدس

فاطمه کبودیان

کارشناس ارشد کشاورزی دانشگاه آزاد اسلامی واحد کرمانشاه

چکیده

سکونتگاه‌های غیررسمی به دلیل رشد دیمی با مشکلات متعددی روبه‌رو هستند به طوری که از سرانه‌های پایین خدماتی رنج می‌برند و فضایی برای گذران اوقات فراغت ندارند. رویکرد زیست‌پذیری به معنای توان و قابلیت یک مکان برای تامین نیازهای زیستی ساکنان اعم از مادی و غیرمادی در جهت ارتقای کیفیت زندگی و ایجاد بستر شکوفایی توانمندی‌های عموم شهروندان می‌باشد و از آنجا که سکونتگاه‌های غیررسمی از خدمات و امکانات شهری کم بهره بوده و نیازمند توجه به کیفیت شهری می‌باشند، هدف اصلی این پژوهش بررسی وضعیت کیفیت زیست در محلات غیررسمی با تاکید بر محله سرخه حصار در شهر قدس استان تهران و ارائه راهکارهای ارتقای کیفیت زندگی در این محله می‌باشد و در زمره پژوهش‌های توصیفی تحلیلی کاربردی قرار می‌گیرد. جمع‌آوری اطلاعات به روش اسنادی کتابخانه‌ای و مطالعات میدانی صورت گرفته است. جامعه آماری ساکنین محله سرخه حصار می‌باشد که به روش کوکران تعداد ۲۰۰ نفر از ساکنان محله به عنوان نمونه آماری انتخاب گردیده است. تجزیه و تحلیل اطلاعات با استفاده از روش تحلیل t تک نمونه ای و روش آزمون فریدمن انجام گردیده است. نتایج بدست آمده نشان می‌دهد که وضعیت زیست‌پذیری محله سرخه حصار شهر قدس در سه بعد اجتماعی، اقتصادی و کالبدی و زیست‌محیطی در سطح متوسط رو به پایینی قرار دارد. علاوه بر نتایج نشان داد که نمود مشکلات کالبدی بیش از دو بعد دیگر است و در بین شاخص‌های کالبدی مسائل مربوط به کفسازی بیشترین نمود را دارد.

واژگان کلیدی: سکونتگاه‌های غیررسمی، محلات ناکارآمد شهری، کیفیت، زیست‌پذیری، محله سرخه حصار

بیان مساله

طی یک قرن گذشته شهرنشینی رشد بسیار سریعی داشته است و سالیانه بر تعداد جمعیت شهرنشین افزوده شده است (Pacion, ۲۰۰۹: ۱۴۸) و امروزه جمعیت جهان از ۷ میلیارد نفر گذشته است (UN, ۲۰۲۰: ۶) که بیش از نیمی از آن در شهرها زندگی می‌کنند و با ادامه این روند پیش بینی می‌شود که تا سال ۲۰۳۰ از ۶۰ درصد نیز عبور کند و تا پایان سال ۲۰۵۰ به ۷۰ درصد برسد. این رشد و توسعه سریع شهرنشینی که غالباً بخاطر مهاجرت روستائیان به شهرها اتفاق افتاده پیامدهای بسیار زیادی به همراه داشته و روز به روز بر گستره مشکلات ناشی از آن افزوده است. گسترش افقی شهرها به سمت پیرامون در نتیجه رشد جمعیت شهری و کمبود زمین از مهمترین پیامدهای آن می‌باشد (اکبری و همکاران، ۱۳۹۶: ۸). زمانی که روستائیان از مناطق روستایی بدون پشتوانه و داشتن شغل مناسب به مناطق شهری مهاجرت می‌کنند در بسیاری از مواقع جذب سیستم اقتصادی شهر نشده و امکان سکونت در مناطق شهری را نداشته و این موضوع موجب حرکت بخشی از جمعیت به مناطق پیرامونی و ارزان قیمت شده و در طی زمان مناطقی را تحت عنوان سکونتگاه‌های غیررسمی، محلات حاشیه نشین، محلات ناکارآمد شهری و ... ایجاد نماید. کفسازی نامناسب، دسترسی ضعیف، عرض کم معابر، نماسازی نامناسب و ... همچنین مشکلات زیست محیطی از مسائلی است که در اینگونه بافت‌ها می‌توان دید. این موضوع موجب بروز ناپایداری در این بخش از شهرها و در نتیجه کاهش کیفیت زیست در آنها گردیده است (میمندی پاریزی و همکاران، ۱۳۹۴: ۶).

زیست پذیری از جمله رویکردهایی است که به کیفیت زیست در مناطق شهری و پایداری در مناطق حاشیه نشین و پیراشهری می‌پردازد و سلامت اجتماعی، اقتصادی، کالبدی و روانی ساکنین را در برمی‌گیرد (سالاری مقدم و همکاران، ۱۳۹۸: ۶) و برابری عدالت، امنیت، مشارکت، تفریح، و قدرت بخشیدن از مفاهیم مهمی هستند که به آنها می‌پردازد (Rut & Franklin ۲۰۱۴: ۹). زیست‌پذیری مفهومی گسترده بوده و تعریف دقیقی برای آن ارائه نشده است چرا که هر یک از افراد از دیدگاه خود به آن پرداخته است اما در اکثریت تعاریف به تراکم، حمل و نقل، امنیت و پایداری توجه شده است و مردم و مکان دو قطب زیست‌پذیری هستند و این مفهوم عموماً به ویژگی‌های مکان می‌پردازد.

ایران به عنوان یکی از کشورهای در حال توسعه است که طی یک قرن اخیر رشد شدید شهرنشینی را به خود دیده است و جمعیت بسیاری از شهرها چندین برابر شده است و تعداد زیادی کلانشهر ایجاد گردیده است. بر اساس اطلاعات بدست آمده بین سال‌های ۱۳۳۵ تا ۱۳۹۵ جمعیت ایران ۶۱ میلیون افزایش یافته است که در تمامی ادوار سرشماری رشد جمعیت شهری کشور به مراتب بالاتر از رشد جمعیت کل کشور بیشتر و بالاتر بوده است. در فاصله سال‌های ۱۳۳۵ تا ۱۳۹۵ جمعیت کشور حدود ۴ برابر شد اما جمعیت شهری بیش از ۱۰ برابر اضافه شد که این موضوع نشان از رشد بالای جمعیت شهرنشین

در کشور دارد که یکی از پیامدهای آن شکل گیری برخی محلات غیررسمی در مناطق پیرامونی و یا متصل به بافت اصلی شهرها گردیده است.

تهران به عنوان مرکز سیاسی و اقتصادی کشور شناخته می شود از این جهت مورد توجه از شهرهای مختلف بوده است و همین امر موجب گردیده که سالانه جمعیت زیادی به این شهر مهاجرت نمایند و این مساله رشد بالای جمعیت این شهر را به دنبال داشته است که طی سال ای اخیر مشکلات بسیار زیادی را به وجود آورده است و عده ای نمی توانند در این شهر بمانند و به ناچار به شهرهای پیرامونی می روند. شهر قدس از جمله شهرهای پیرامون کلانشهر تهران است که نقش مهمی در جذب جمعیت سرریز کلانشهر تهران دارد. در شرایط کنونی این شهر نیز به مانند اکثر شهرهای بزرگ کشور با مشکل حاشیه نشینی و شکلگیری محلات غیررسمی مواجه است که مشکلات عدیده ای را برای این شهر و مدیریت شهری در آن به وجود آورده است. محله سرخه حصار از جمله محلات حاشیه نشین و ناکارآمد در این شهر است که مورد بحث این پژوهش می باشد و تلاش است تا با شناسایی مشکلات اصلی در حوزه کیفیت زیست شهروندان در این محله نسبت به ارائه راهکارهای مناسب در آن اقدام گردد.

پیشینه پژوهش

لندولوزا (۲۰۲۰) در مقاله خود با عنوان اثر مدیریت بر زیست پذیری شهرها در مناطق حاشیه نشین به این نتیجه دست یافت که عملکرد مدیریت شهری به عنوان یکی از مهمترین عوامل تأثیرگذار بر شاخص های کالبدی و زیست محیطی در بررسی های زیست پذیری محسوب می شود. یو و همکاران (۲۰۱۷) در مقاله خود با عنوان تأثیر زیست پذیری را بر پایداری اجتماعی در سکونتگاه های ناکارآمد شهری بیان می کنند که زیست پذیری مهمترین موضوعی است، که منجر به پایداری اجتماعی شهروندان شده است. ساتو (۲۰۱۶) مقاله ای با عنوان زیست پذیری در واحدهای همسایگی متراکم: نمونه موردی شهر داکارا انجام دادند که نتایج آن مؤید این امر می باشد که به طور کلی زیست پذیری فقط تحت تأثیر تراکم نمی باشد و برنامه ریزی ها باید در جستجوی ایجاد زیست پذیری بهتر باشد؛ همچنین در کنار تراکم، موقعیت و قدمت واحدهای همسایگی و شبکه دسترسی آنها به عنوان مهمترین عواملی می باشند که زیست پذیری را تحت تأثیر قرار می دهند. سایتوانگا (۲۰۱۴) در مقاله خود با عنوان بررسی الگوی زیست پذیری شهری در منطقه هیمالیا نشان دادند که محله های مرکزی در مقایسه با محله های حاشیه ای و پیرامونی آن زیست پذیرتر هستند. همچنین نشان می دهد که بین ابعاد عینی و ذهنی زیست پذیری رابطه معنی داری وجود ندارد.

علی نقی پور و همکاران (۱۴۰۰) در مقاله خود با عنوان تبیین زیست پذیری محیطی سکونتگاه های روستایی پیرامون کلانشهر رشت نشان دادند که بیشترین تاثیر مربوط به شاخص تاب آوری و کمترین آن مربوط به شاخص فضای سبز بوده است. همچنین، در نهایت، روستاهای مورد مطالعه در پنج سطح خیلی مطلوب، مطلوب، مطلوبیت متوسط، نامطلوب، و خیلی نامطلوب سطح بندی شد که در این میان روستای آلمان در بالاترین و روستای کرچوندان در پایین ترین سطح از نظر زیست پذیری محیطی قرار دارند. دهقانی و همکاران (۱۴۰۰) در مقاله خود با عنوان تحلیل و ارزیابی کیفیت زندگی در سکونتگاه

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

بافت فرسوده شهری (مطالعه موردی: منطقه ۱۵ تهران) بیان کردند که کیفیت زندگی در جهان امروز به عنوان معیاری شناخته شده برای سنجش وضعیت و رتبه بندی شهرها و شناخت شهرهای برتر جهان، چه از نظر تبلیغاتی و چه از نظر عملی (برای سرمایه گذاران، مهاجران، صاحبان کسب و کار و...) تبدیل شده است. حکمت نیا و همکاران (۱۴۰۰) مقاله‌ای را با عنوان تحلیل و ارزیابی زیست‌پذیری در بافت‌های فرسوده شهری (موردپژوهش: شاهین‌دژ) منتشر و نشان دادند که در بخش اجتماعی، شاخص میزان مشارکت (۰/۲۲۹)؛ در بخش اقتصادی، میزان درآمد و هزینه خانوار (۰/۲۱۱)، در بخش مدیریتی، ایجاد تسهیلات مالی برای ساکنان بافت (۰/۱۸۵)؛ در بخش کالبدی، میزان فشردگی و ریزدانی ساختمان‌ها در بافت (۰/۱۳۸) و در بخش زیست‌محیطی شاخص کمیت و توزیع پراکنش فضای سبز در سطح بافت‌های فرسوده (۰/۲۳۰) از اهمیت بیشتری قرار دارند. پوراحمد و همکاران (۱۳۹۶) در مقاله خود با عنوان سنجش کیفیت زندگی در سکونتگاه‌های غیررسمی (مطالعه موردی: محله اسلام آباد تهران) به این نتیجه دست یافتند که بیشترین نارضایتی از عوامل اقتصادی و امنیتی در محله مورد نظر می‌باشد؛ همچنین، تحلیل‌ها نشان می‌دهد که عوامل کالبدی و خدمات و دسترسی بیشترین تأثیر ذهنی را بر کیفیت زندگی می‌گذارد.

مبانی نظری و ادبیات پژوهش

اصطلاحات و واژه های متعددی در سطح جهان برای حاشیه نشینی از سوی صاحب نظران به کار برده شده است همین امر نشان می‌دهد که تعریف و محدوده حاشیه نشینی از کشوری به کشور دیگر متفاوت می‌باشد گذشته از این، سکونتگاه‌های غیررسمی، سکونتگاه‌های خودرو، سکونتگاه‌های عدوانی، سکونتگاه‌های حاشیه‌ای، اجتماعی آلونکی، زاغه نشینی حلبی آبادها، اسکان نابهنجار مفاهیمی هستند که در ارتباط با حاشیه‌نشینی شهری به کار برده شده‌اند (نجفی و همکاران، ۱۳۹۴: ۶). حاشیه‌نشینی شهری خانوارها و افرادی را شامل می‌شود که در محدوده اقتصادی و اجتماعی شهر ساکن شده‌اند، ولی جذب اقتصاد و اجتماعی شهری نشده‌اند و در حاشیه فعالیت‌های زندگی مردم شهرنشین قرار دارند. حاشیه به نوعی شیوه زندگی اطلاق می‌شود که نسبت به سه شیوه رایج زندگی یعنی شهری، روستایی، عشایری متفاوت بوده و با ویژگی‌های اقتصادی و اجتماعی مخصوص به خود، بافت فیزیکی معینی را به وجود می‌آورد. حاشیه نشین به کسی گفته می‌شود که در شهر سکونت دارد ولی به علل گوناگون نتوانسته است جذب نظام اقتصادی شهر شده و از خدمات شهری استفاده نماید (موسی‌پور سوران، ۱۳۹۳: ۷). طبق تعریف برنامه اسکان بشر سازمان ملل، حاشیه نشینی شامل کمبود موارد پنجگانه زیر است (Hadavi et al, ۲۰۱۷: ۳۵):

دوام مسکن: ساختار بادوام در مکانی بی‌خطر

مساحت کافی مسکن: بیش از دو نفر در یک اتاق زندگی نکنند.

دسترسی به آب سالم: دسترسی به آب کافی برای خانوار که با قیمت مناسب صورت گیرد و این دسترسی بدون تلاش زیاد انجام شود.

بهداشت مناسب: سیستم دفع فاضلاب مناسب، سرویس‌های بهداشتی اختصاصی یا سرویس بهداشتی عمومی مشترک با تعداد مناسب افرادی که با هم از این سرویس‌ها استفاده کنند.

امنیت حق تصرف: مدارک یا مستنداتی که امنیت حق سکونت را ثابت کند (Kit & Reckien, ۲۰۱۱: ۶۰) و همچنین در رابطه با امنیت حق تصرف در این مناطق می‌توان گفت سکنه اقامت یافته در حاشیه شهرها از نظر سلب مالکیت به شدت آسیب پذیرند (Irandoost, K. and Pakzad, ۲۰۱۴: ۶۹).

دیدگاه‌های مختلفی در زمینه شکلگیری محلات و سکونتگاه‌های غیررسمی ارائه گردیده است: اکولوژیست‌های انسانی جامعه شناسان مکتب سازمان و قدرت گرایان وبری و نظریه‌های تلفیقی برخی از پژوهشگران به مسأله حاشیه نشینی از دیدگاه بوم‌شناسی شهری نگریسته‌اند و تلاش کرده‌اند تا با توجه به بافت فیزیکی شهر به توجه مکانیزم پیدایش حاشیه‌نشینی بپردازند این دیدگاه بر پایه مکتب شیکاگو شهر را محل تنازع بقا و جای گیری مناسب‌تر در بهترین فضای شهری تحلیل می‌کنند. در دیدگاه لیبرالی پدیده حاشیه‌نشینی به عنوان یک واقعیت پذیرفته شده و به دنبال راهکارها و راه‌حل‌های بهینه‌سازی شرایط زندگی و سکونت در مناطق حاشیه‌نشین هستند پیروان این دیدگاه‌ها علی‌رغم توجه به برخی از ابعاد پدیده حاشیه‌نشینی تحلیلی ریشه‌ای از مسأله به دست نمی‌دهند و بیشتر به برخی از جنبه‌های اجتماعی کالبدی و اقتصادی حاشیه نشینی تأکید دارند (سرور و جعفری، ۱۳۸۹: ۸). دیدگاه جامعه‌گرایان جدید پدیده حاشیه نشینی را نتیجه نابرابری‌های اقتصادی - اجتماعی و شهر نشینی ناهمگون و انتقال فقر از روستاها به شهر می‌دانند اینان معتقدند که شهرنشینی با آهنگی شتابان در حال گسترش می‌باشد این در صورتی است که امکانات اشتغال مولد برای جمعیت‌های تازه وارد گروه‌های مهاجر فراهم نیست و امکانات و تسهیلات زیربنایی و اجتماعی شهری نیز با افزایش جمعیت شهری متناسب نمی‌باشد در این حالت و به دلیل بروز کمبودها و نارسایی تسهیلات زیربنایی اجتماعی و کالبدی سکونتگاه‌ها و محله‌های حاشیه نشین شکل می‌گیرند. در دیدگاه موافقان حاشیه نشینی وسیله توسعه شهر است اینان می‌گویند همان طور که مناطق حاشیه نشین برای حفظ تعالی خود به شهرها نیاز دارند شهرها نیز برای رشد و توسعه خود به این مناطق محتاجند. در دیدگاه خنثی و منفعل مسئولان و مدیران شهری پدیده را نادیده می‌انگارند. این رهیافت که با نگرش لیبرالی و تشابه‌سازی تاریخی با مراحل توسعه‌ای جوامع توسعه یافته، حاشیه نشینی را پدیده‌ای گذرا و میرنده تلقی می‌کند از این رو خواهان رهاسازی آن به ساز و کارهای بازار است و انتظار دارد که با گذر زمان و دست یافتن به توسعه، دیگر حاشیه نشینی و اسکان غیر رسمی وجود نداشته باشد. خطای این نگرش در تشابه سازی تاریخی برای کشورهای جنوب با توجه به استمرار و گسترش این پدیده مشهود است. دیدگاه تخریب و برخورد قهرآمیز که به دیدگاه بولدوزر معروف می‌باشد. روشی کاملاً فیزیکی است. سعی در ریشه کن کردن اجتماعات حاشیه نشین دارد (مظفری نیا و مسیب زاده، ۱۴۰۱: ۶-۴)

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

کلمه کیفیت در لغت به لاتین Qual به معنی چیزی و چه و Quality به مفهوم چگونگی استخراج است و از نظر لغوی به معنای شرایط و چگونگی زندگی است. برخی کیفیت زندگی به عنوان قابلیت زیست پذیری یک ناحیه، برخی دیگر به عنوان سنجش برای میزان جذابیت و برخی به عنوان رفاه عمومی، بهزیستی اجتماعی، شادکامی، رضایتمندی و... تفسیر کرده اند (Epley and Menon, ۲۰۰۸:۲۸۱). کیفیت زندگی مفهومی چندوجهی، نسبی، و متأثر از زمان، مکان و ارزش‌های فردی و اجتماعی است که از یک سو، ابعاد عینی و بیرونی و از سوی دیگر، ابعاد ذهنی و درونی دارد (رضوانی، منصوریان، ۱۳۸۶: ۱). از این رو، ارائه تعریفی جامع برای آن آسان نیست کین کیفیت زندگی را سنجش میزان توانایی شهروندان برای دستیابی به مراقبت بهداشتی، مسکن، مراقبت از کودکان، امنیت عمومی و آموزشی کافی و مناسب، تعریف می‌کند (Kline, ۲۰۰۱: ۱۳). از نظر سازمان جهانی بهداشت نیز کیفیت زندگی این گونه تعریف شده که "ادراک فردی از شرایط زندگی شان در ارتباط با فرهنگ و سیستم ارزشی که در آن زندگی کرده و در ارتباط با اهداف، انتظارات، استانداردها (van Kampe et al, ۲۰۰۳: ۱۷).

امروزه مفاهیم زیست پذیری و کیفیت زندگی شهری اساس پایداری شهری است که در میان اولویت‌های برنامه‌ریزی و برنامه‌های سیاسی، مهمترین عامل رقابت بین شهرها محسوب می‌شود و دولت‌های محلی و گروه‌های بسیاری در مکان‌های مختلف از جمله انگلیس، توسان در آریزونا، آتلانتا و جرجیا و بسیاری از شهرهای دیگر در سراسر جهان آن را در دستور کار خود قرار داده‌اند. این مفهوم اساساً از اواخر قرن بیستم مورد توجه قرار گرفته است. زیر فضاهای شهری دچار مسائل چون کیفیت پایین محیط، آلودگی صوتی و هوا و ... شده بودند. از آن زمان تاکنون، موج گسترده شهرنشینی و مشکلات آن همواره به طور فزاینده‌ای بر اهمیت زیست‌پذیری افزوده و چشم‌پوشی از آن را دشوار و غیر ممکن کرده است (رضوانی و همکاران، ۱۳۹۵: ۲۸). بر این اساس زیست‌پذیری یکی از مباحث و تئوری‌های اخیر در برنامه‌ریزی شهری می‌باشد که مانند دیگر تئوری‌های نوین زیست‌پذیری مفهومی کلی است که تاکنون تعاریف متعددی برای آن ارائه شده است. بیشتر محققین آن را مفهومی دشوار برای اندازه‌گیری و تعریف بیان کرده‌اند. چنانکه ساوتورث معتقد است زیست‌پذیری مفهومی نسبتاً مبهم است که توسط افراد مختلف، به صورت‌های گوناگون تفسیر می‌شود. هیلن ضمن اشاره به عدم توافق درباره ابعاد و ویژگی‌های زیست‌پذیری، آن را همچون چتری می‌داند که معانی متفاوت را در بر می‌گیرد.

سالزانه شهر زیست پذیر را ارتباط بین گذشته و آینده تعریف می‌کند: شهر زیست پذیر به یادگارها و میراث تاریخی ما (گذشتگان) و کسانی که هنوز متولد نشده اند (آیندگان) احترام می‌گذارد. بنابراین در برابر هرگونه اتلاف منابع طبیعی مبارزه و برای حفظ آنها، برای نسل بشر تلاش می‌کند (۶۰: ۲۰۱۱، VTPI). نیومن می‌گوید زیست‌پذیری درباره الزامات انسانی برای رفاه اجتماعی، سلامت و رفاه است که شامل رفاه فردی و جامعه می‌شود. داون داک و ولدبوئر "زیست پذیری را پیوند میان رفاه و اجتماع می‌دانند. موسسه ملی بهداشت و محیط زیست هلند، زیست پذیری را درک مطلوب محیط زندگی روزمره تعریف می‌کند. مارثمن و لید میجر ارزیابی مطلوب ساکنان از محیط زندگی شان را اساس زیست پذیری می‌داند. ویلر محله زیست پذیر را لذت بخش، امن، مقرون به صرفه و حامی انسان تعریف می‌کند. مرور تعاریف ارائه شده، نشان می‌دهد هرچند تاکنون اجماع نظر در تعریف زیست‌پذیری به وجود نیامده است، اما در تعاریف ارائه شده مشترکاتی چون تامین رفاه و رضایت

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

ساکنین، کیفیت زندگی، تامین نیازهای گوناگون، دستیابی به زندگی مطلوب و رضایت بخش و ... به چشم می خورد؛ به عبارت دیگر مجموعه ویژگی های عینی و ذهنی که جذابیت و مطلوبیت یک مکان را عرضه می کنند، زیست پذیری تلقی شده است. بدیهی است این عوامل می توانند در مکان های مختلف، متفاوت باشد، بنابراین ارائه تعاریف متعدد و مختلف ریشه در این مهم دارد که نیازها و مسائل مکان های گوناگون، متفاوت است و از آنجایی که راه حل مسائل و مشکلات از مکان و زمینه ای که در آن قرار دارد بر می خیزد، با یکدیگر متفاوت هستند؛ از این رو باید به اقلیم محلی، محیط زیست، منابع، نهادها، فرهنگ، اقتصاد و مردم محلی و نیازها و خواسته های آنها توجه دقیق داشت. با وجود این، نظر به این که بسیاری از چالش های امروز در جهان معاصر، مشابه هستند، می توان راه حل ها را نیز به اشتراک گذاشت (Saitluanga, ۲۰۱۴: ۵).

جدول ۲-۳. خلاصه مطالعات اندیشمندان و شاخص های ارزیابی زیست پذیری مناطق شهری

شاخص پژوهشگر	آموزش و کیفیت آن	بهداشت و سلامت	مسکن مطلوب و شیوع	اتصال و انتقال	امنیت	زیر ساخت های شهری	دسترسی به نیازهای روزمره	حمل و نقل متبوع و مطلوب	کارزوری منظم	عوامل فرهنگی و تاریخی	تراکم مردم و ساختمان ها	تنوع و خلافت	فضای سبز و پارک	پایه محجوری	پارکیزگی	کیفیت هوا و آلودگی	توزیع و فرات	دسترسی پاس	طراحی و رفیعی انسانی	فضاهای عمومی	چشم اندازهای زیبا	تبادل اجتماعی و کرامت	اجتماعات محلی و مشارکت	هویت و حس تعلق به مکان
پروژه فضاهاى عمومى (۱۹۷۵)	*																							*
کنفرانس بین المللى ساخت شهرهاى زیست پذیر (۱۹۸۵)							*	*	*				*							*	*	*	*	*
هنرى لئارد(۱۹۹۷)				*					*											*	*	*	*	*
اموتا(۴۲) (۱۹۹۸)			*	*			*				*									*	*	*	*	*
چارلز لاندبرى (۲۰۰۰)				*			*				*									*	*	*	*	*
پروژه ایجاد جوامع زیست پذیر در ایالات متحده امریکا(۲۰۰۰)			*	*			*				*									*	*	*	*	*
هولت-جینسن (۲۰۰۱)	*										*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
ویلر (۲۰۰۱)	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
ساوتورث (۲۰۰۲)			*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
باسلاس (۲۰۰۴)			*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
برنامه رشد هوشمند شهری اتاو (۲۰۰۴)			*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
لیتمن (۲۰۰۴)			*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
دولت نیوزلند(۲۰۰۴)			*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
انجمن معماران ایالات متحده (۲۰۰۵)			*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
ARP(۲۰۰۵)			*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
طرح ونکوور(۲۰۰۵)			*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
هیلن(۲۰۰۶)			*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
موسسه حمل و نقل ویکتوریا(۲۰۰۸)			*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
لینگ و ین (۲۰۰۹)			*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
هاولی و همکاران(۲۰۰۹)			*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
دیارتان حمل و نقل امریکا (۲۰۱۰)	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
اولی و همکاران(۲۰۱۰)	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
سانگ (۲۰۱۱)	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
بنیاد ملی هنر امریکا(۲۰۱۴)	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*	*
تعداد تکرار هر شاخص	۵	۴	۵	۷	۱۳	۶	۴	۱۱	۵	۷	۵	۵	۱۰	۴	۸	۴	۴	۲	۵	۷	۱۰	۱۲	۱۱	۶

روش شناسی

پژوهش حاضر به لحاظ روش انجام کار از نوع توصیفی تحلیلی است و با توجه به هدف کار در زمره پژوهش های کاربردی قرار می گیرد. جمع آوری اطلاعات در این پژوهش به دو روش اسنادی کتابخانه ای در بخش مبانی نظری و مطالعات میدانی در بخش شناخت و تحلیل وضعیت محله انجام گردیده است. قلمرو مکانی این پژوهش شهر قدس و محله سرخه حصار در این شهر و جامعه آماری آن جهت انجام مطالعات میدانی و تکمیل پرسشنامه به تعداد ۲۰۰ نفر را ساکنین محله تشکیل می دهند. تجزیه و تحلیل اطلاعات با استفاده از روش تحلیل T، روش میانگین و آزمون فریدمن انجام شده است.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

جدول ۱. شاخص‌های کیفیت زندگی

ابعاد	تعداد گویه	گویه
کالبدی	۵	مصالح کم دوام، کفسازی، نماسازی، مبلمان، نورپردازی
اجتماعی	۵	امنیت، آموزش، تفریح و سرگرمی، مشارکت، تعلق خاطر
اقتصادی	۳	اشتغال و درآمد، مسکن، امکانات و خدمات
محیطی	۴	سیستم فاضلاب، بهداشت محیط، فضای سبز

شناخت محدوده مورد مطالعه

شهر قدس (قلعه حسن خان پیشین) یکی از شهرهای استان تهران در ایران است. این شهر مرکز شهرستان قدس است. شهر قدس که تا قبل از تاسیس شهرداری در سال ۱۳۶۸ تحت نام قلعه حسن خان شناخته می‌شد، روستایی کوچک و قلعه مانند در حاشیه جنوب غربی تهران و همجواری شهرداری منطقه ۹ و ۱۸ بود. در یک جبهه آن کاووسیه و در جبهه غربی آن سرخ حصار قرار داشت. در ۰۳/۰۴/۱۳۶۸ شهر قدس از رشد روستای قلعه حسن خان و ادغام آن با نقاط دیگری مانند سرخ حصار، کاووسیه و شهرک بهشتی (قدس) به وجود آمده است.

نقشه ۱. شهرستان و شهر قدس

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

جدول ۲. جمعیت شهر قدس و تغییرات آن ۹۵-۱۳۴۵

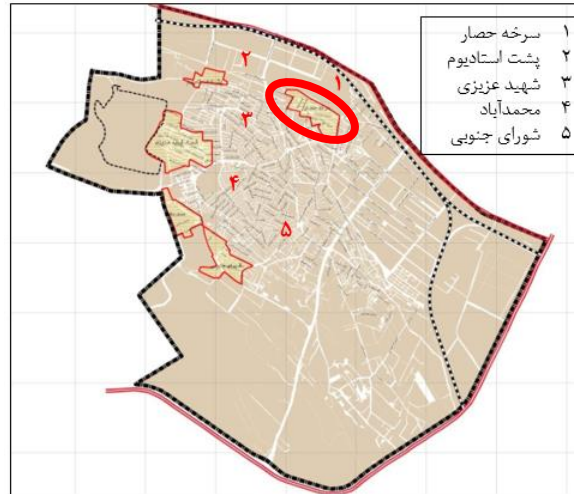
سال	۱۳۴۵	۱۳۵۵	۱۳۶۵	۱۳۷۵	۱۳۸۵	۱۳۹۵
جمعیت	۲۶۰۳	۷۸۷۸	۶۶۵۵۸	۱۳۸,۲۵۶	۲۳۰,۰۰۰	۳۰۹۶۰۵

از دلایل شکلگیری و گسترش سکونتگاه‌های غیررسمی در شهر قدس می‌توان به موارد زیر اشاره کرد:

- ۱- مهاجرت به شهر قدس
 - ۲- نزدیکی به کلانشهر تهران و کرج و امکان کار در این شهرها و سکونت در شهر قدس
 - ۳- ارزانی زمین (به ویژه در مقایسه با تهران و کرج)
 - ۴- عدم کنترل بر ساخت و سازهای شهر به ویژه در حاشیه آن و سوداگری زمین و مسکن
 - ۵- وقفی بودن قسمت عمده‌ای از اراضی و ابهام در مالکیت
 - ۶- سهولت دسترسی به زمین و ساخت و ساز درون آن
 - ۷- نزدیکی به کارخانه‌ها و صنایع موجود در محدوده
- مهمترین محلات غیررسمی در شهر قدس شامل محلات زیر می‌باشند:

جدول ۳. محلات غیررسمی در شهر قدس

نام محدوده	مساحت	جمعیت	کاربری غالب زمین	کاربری ناسازگار
شهرک عزیزی	۴۹۱۶۶۹	۱۶۳۲۰	مسکونی و بایر	پادگان نظامی
شورای جنوبی	۲۳۹۰۱۶۵	۶۰۳۱	مسکونی، بخشی از حاشیه به شکل آموزشی، تجاری و انبار	مسیل و حریم آن
محمد آباد	۱۷۹۷۲۷	۳۳۳۴	مسکونی و بایر	معادن شن و ماسه
پشت استاد یوم	۸۶۱۷۸	۹۴۴	مسکونی، باغ و بایر	-
بخشی از سرخه حصار	۲۴۱۸۴۳	۱۱۷۴۰	مسکونی	خطوط راه آهن، صنایع

نقشه ۲. موقعیت قرارگیری محلات غیررسمی شهر قدس و محدوده مورد مطالعه

تحلیل یافته‌ها

جهت سنجش وضعیت کیفیت زیست در محله سرخه حصار از روش تحلیل تی با استفاده از ابزار پرسشنامه استفاده گردیده است که فرآیند آن به شکل زیر می‌باشد:

جدول ۴. آزمون تی تک نمونه ای برای سنجش وضعیت کالبدی در محله سرخه حصار

One-Sample Test							
Test Value = ۳							
	t	Mean	Df	Sig. (۲-tailed)	Mean Difference	۹۵% Confidence Interval of the Difference	
						Lower	Upper
مصالح	۷,۲۲	۲,۴۵	۱۹۹	۰,۰۶	- ۰,۵۵	- ۰,۶۷	- ۰,۴۲
کفسازی	۸,۹۷	۲,۱۲	۱۹۹	۰,۰۵۵	- ۰,۷۸	- ۰,۹۷	- ۰,۵۴
نماسازی	۹,۰۹	۲,۴۸	۱۹۹	۰,۰۵۳	- ۰,۵۲	- ۰,۷۶	- ۰,۴۳
مبلمان	۷,۲۱	۲,۶۳	۱۹۹	۰,۰۵۱	- ۰,۳۷	- ۰,۴۵	- ۰,۲۹
نورپردازی	۶,۵۶	۲,۳۲	۱۹۹	۰,۰۰	- ۰,۶۸	- ۰,۷۸	- ۰,۴۶

مطابق نتایج بدست آمده در جدول بالایی توان نتیجه گرفت که :

- از آنجا که سطح معنی داری بدست آمده کمتر از ۰,۰۵ می باشد لذا می توان نتیجه گرفت که میان هر ۵ گویه بررسی شده و کیفیت زیست شهروندان در محله سرخه حصار رابطه مستقیم و معناداری برقرار است.
- گویه کفسازی با میانگین ۲,۱۲ و نورپردازی با میانگین ۲,۳۲ در بدترین وضعیت قرار دارند.

جدول ۵. آزمون تی تک نمونه ای برای سنجش وضعیت اجتماعی در محله سرخه حصار

One-Sample Test							
Test Value = ۳							
	t	Mean	Df	Sig. (۲-tailed)	Mean Difference	۹۵% Confidence Interval of the Difference	
						Lower	Upper
امنیت	.۴,۹۸	۲.۶۶	۱۹۹	۰,۰۰	- ۰.۴۴	- ۰.۵۶	-۰.۳۱
آموزش	۵.۹۷	۲.۱۹	۱۹۹	۰,۰۱	- ۰.۸۱	- ۰.۹۵	- ۰.۶۷
تفریح و سرگرمی	۲.۰۹	۲.۱۲	۱۹۹	۰,۰۱	- ۰.۸۸	- ۰.۹۴	- ۰.۷۹
مشارکت	۳.۲۱	۲.۵۴	۱۹۹	۰,۰۲	- ۰,۳۷	- ۰.۶۵	- ۰.۲۷
تعلق خاطر	۲.۵۶	۲.۴۹	۱۹۹	۰,۰۱	-۰.۵۱	-۰.۶۲	-۰.۴۲

مطابق نتایج بدست آمده در جدول بالا:

- رابطه میان تمامی شاخص های بررسی شده و کیفیت زیست در محدوده مورد مطالعه از نوع معنادار است
- وضعیت آموزش با میانگین ۲,۱۲ و امنیت با میانگین ۲,۱۹ نسبت به سایر گویه ها در وضعیت بدتری قرار دارد و بایستی در فرآیند برنامه ریزی مورد توجه قرار گیرد.

جدول ۵. آزمون تی تک نمونه ای برای سنجش وضعیت اقتصادی در محله سرخه حصار

One-Sample Test							
Test Value = ۳							
	t	Mean	Df	Sig. (۲-tailed)	Mean Difference	۹۵% Confidence Interval of the Difference	
						Lower	Upper
اشتغال و درآمد	۳,۱۵	۲.۵۳	۱۹۹	۰,۰۰	- ۰.۴۷	- ۰,۵۶	-۰.۳۲

مسکن	۴,۲۱	۲,۲۲	۱۹۹	۰,۰۱	- ۰,۷۸	- ۰,۸۵	- ۰,۶۸
امکانات و خدمات	۲,۹۸	۲,۱۱	۱۹۹	۰,۰۱	- ۰,۸۹	- ۰,۹۴	- ۰,۷۶

مطابق نتایج بدست آمده در جدول بالا:

- رابطه میان تمامی شاخص‌های بررسی شده در بعد اقتصادی و کیفیت زیست در محدوده مورد مطالعه (محلّه سرخه حصار) از نوع معنادار است
- وضعیت امکانات و خدمات با میانگین ۲,۱۱ نسبت به سایر گویه‌ها در وضعیت بدتری قرار دارد و بایستی در فرآیند برنامه ریزی مورد توجه قرار گیرد.

جدول ۶. آزمون تی تک نمونه‌ای برای سنجش وضعیت محیطی در محلّه سرخه حصار

One-Sample Test							
Test Value = ۳							
	t	Mean	Df	Sig. (۲-tailed)	Mean Difference	۹۵% Confidence Interval of the Difference	
						Lower	Upper
سیستم فاضلاب	۴,۳۴	۲,۲۶	۱۹۹	۰,۰۰	- ۰,۵۷	- ۰,۶۵	- ۰,۳۷
بهداشت محیط	۵,۱۲	۲,۱۳	۱۹۹	۰,۰۰	- ۰,۷۷	- ۰,۸۷	- ۰,۶۸
فضای سبز	۳,۵۶	۲,۴۳	۱۹۹	۰,۰۰	- ۰,۳۳	- ۰,۴۵	- ۰,۲۱

نتایج تحلیل آماره تی در بعد محیطی نشان می‌دهد که

- رابطه میان تمامی شاخص‌های بررسی شده در بعد محیطی و کیفیت زیست در محدوده مورد مطالعه (محلّه سرخه حصار) از نوع معنادار است
- وضعیت بهداشت محیط با میانگین ۲,۱۳ نسبت به سایر گویه‌ها در وضعیت بدتری قرار دارد و باید به عنوان یکی از اولویت‌های اصلی در برنامه ریزی مورد توجه قرار گیرد

در بخش پایانی برای اولویت بندی و رتبه‌بندی ابعاد کیفیت زیست در محلّه سرخه حصار از روش آزمون فریدمن استفاده می‌گردد که نتایج آن به شکل زیر می‌باشد:

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

جدول ۷. آزمون فریدمن برای رتبه بندی ابعاد کیفیت زیست در محله سرخه حصار شهر قدس

رتبه	DF	Mean	
۳	۱۹۹	۲.۴۰	اجتماعی
۲	۱۹۹	۲.۲۸	اقتصادی
۳	۱۹۹	۲.۴۰	کالبدی
۱	۱۹۹	۲.۲۷	محیطی

نتایج آزمون فریدمن در خصوص شاخص‌های کیفیت زیست در محله سرخه حصار به عنوان یکی از محلات غیررسمی در شهر قدس نشان می‌دهد که بعد زیست محیطی و اقتصادی در این محله در اولویت‌های اول و دوم برنامه ریزی هستند که بایستی مورد توجه بیشتر قرار گیرند.

جمع بندی

«افزایش جمعیت شهرنشین» در طول چند دهه گذشته، هرچند مزایایی برای ساکنان شهرها به ارمغان داشته، اما این پدیده بسیاری از شهرها و ساکنان را با مسائل و چالش‌هایی در زمینه‌های اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی، زیستی و کالبدی روبرو ساخته است. تداوم این وضعیت موجب فاصله گرفتن شهرها از وضعیت پایداری و تنزل کیفیت زیست و زندگی ساکنان شده است. محلات غیررسمی در شهرها نمود بارز ناپایداری در شهرها هستند که بی توجهی ب آنها می‌تواند پیامدهای زیادی را به همراه داشته باشد. بر این مبنا، «زیست پذیری شهری» به‌عنوان یکی از رویکردهای برآمده از مبحث توسعه پایدار، و به‌منظور حل چالش‌ها و مسائل شهری مطرح گردید.

این پژوهش به دنبال بررسی و تحلیل وضعیت کیفیت زیست در یکی از محلات غیررسمی در شهر قدس به نام محله سرخه حصار می‌باشد که در شرایط کنونی با مشکلات متعددی در ابعاد مختلف مواجه است از این جهت شاخص‌های کیفیت زیست ساکنان را در ۴ بعد اقتصادی، اجتماعی، محیطی و کالبدی تعریف نموده و با تکیه بر ابزار پرسشنامه نظرات ساکنین را جمع آوری و با استفاده از روش‌های تحلیل آماری از جمله روش تحلیل آماری تی و آزمون فریدمن تحلیل نموده است. نتایج بدست آمده از پژوهش نشان می‌دهد که اولاً میان تمامی گویه‌های بررسی شده در محله و کیفیت زیست در آن رابطه معناداری برقرار است. بعلاوه میزان رضایتمندی از تمامی گویه‌های بررسی شده در این محله پایین‌تر از حد متوسط (۳) می‌باشد که نشان از وضعیت نامطلوب در این محله دارد. نتایج نهایی آزمون فریدمن نشان می‌دهد که بعد زیست محیطی و اقتصادی در اولویت‌های اول و دوم جهت برنامه ریزی برای ارتقای کیفیت زیست در این محله قرار دارند.

ماهنامه علمی تخصصی پایا شهر

ISSN ۲۹۸۰-۷۷۸۶

فهرست منابع

۱. اکبری نعمت الله، روزیتا مویدفر، فرزانه میرزایی خوندابی. ۱۳۹۶. تحلیل زیست پذیری در بافت فرسوده شهر اصفهان با تأکید بر استراتژی توسعه شهری، اقتصاد و مدیریت شهری، سال ششم، شماره ۲۱، صص ۴۳-۵۶.
۲. پوراحمد احمد، ابراهیم عمو، محمد حاجیان، اصغر رئوفی. ۱۳۹۶. سنجش کیفیت زندگی در سکونتگاه‌های غیررسمی (مطالعه موردی: محله اسلام آباد تهران)، جغرافیای اجتماعی شهری، دوره ۴، شماره ۲ (پیاپی ۱۱)، ۱-۲۲.
۳. حکمت نیا حسن، نوبخت سبحانی، فرشته فخار تازه یزدی، سینا سلمان زاهد. ۱۴۰۰. ارزیابی بافت‌های فرسوده شهری با رویکرد بازآفرینی شهری (مورد شهر میاندوآب)، پژوهش‌های جغرافیای انسانی، دوره ۲۳، صص ۶۲-۷۸.
۴. دهقانی مصطفی، غلامرضا بیات، مصطفی عبدالله زاده رودپشتی، اسماعیل قضاقلو. ۱۴۰۰. تحلیل و ارزیابی کیفیت زندگی در سکونتگاه بافت فرسوده شهری (مطالعه موردی: منطقه ۱۵ تهران)، جغرافیا و روابط انسانی، دوره ۳، شماره ۴ (پیاپی ۱۲)، صص ۹۳-۱۰۸.
۵. رضوانی محمدرضا، علی اکبر متکان، حسین منصوریان، محمدحسین ستاری. ۱۳۸۹. توسعه و سنجش شاخص‌های کیفیت زندگی شهری (مطالعه موردی: شهر نورآباد، استان لرستان)، مطالعات و پژوهش‌های شهری منطقه‌ای، دوره ۱، شماره ۲، صص ۸۷-۱۱۰.
۶. سرور رحیم، فرهاد جعفری. ۱۳۸۸. تحلیل روند شهرنشین و آینده نگری رشد سکونتگاه‌های غیررسمی در منطقه کلانشهری تهران، جغرافیا، شماره ۲۳، صص ۷۷-۹۳.
۷. علی نقی پور مریم، عیسی پوررمضان، نصرالله مولایی هشجین. ۱۴۰۰. تبیین زیست پذیری محیطی سکونتگاه‌های روستایی پیرامون کلان شهر رشت، پژوهش‌های جغرافیای انسانی، دوره ۵۳، شماره ۱ (پیاپی ۱۱۵)، صص ۵۸-۶.
۸. مشکینی ابوالفضل و همکاران. ۱۳۹۰. ساماندهی سکونتگاه‌های غیررسمی با شیوه توانمندسازی (نمونه موردی باقرشهر- محله باباجعفری)، فصلنامه تحقیقات جغرافیایی، سال ۲۶، شماره سوم، شماره پیاپی ۱۰۲، صص ۱۲۴-۱۵۰.
۹. مظفری نیا اسماء، علی مصیب زاده. ۱۴۰۱. تحلیل کیفیت زندگی ساکنان سکونتگاه‌های غیررسمی محلات هدف در شهر ارومیه، نشریه رفاه اجتماعی، دوره ۲۲، شماره ۸۷، صص ۶۹-۸۷.
۱۰. موسی پور سوران سمیه. ۱۳۹۳. الگوی مدیریت توسعه پایدار در محله‌های غیررسمی (مطالعه موردی ده ونک)، پایان نامه کارشناسی ارشد رشته مدیریت شهری به راهنمایی غلامرضا کاظمیان، دانشگاه علامه طباطبایی، تهران.

۱۱. میمندی پاریزی صدیقه، کیومرث حبیبی، افسون مهدوی. ۱۳۹۴. سنجش و مقایسه تطبیقی کیفیت سکونت در بافت های قدیم و جدید شهری (نمونه موردی بافت قدیم و جدید شهر کرمان)، آمایش جغرافیایی فضا، دوره ۵، شماره ۱۸، صص ۱۰۴-۸۷.

۱۲. نجفی سعید، محسن احدنژاد، اسماعیل دویران. ۱۳۹۴. ارزیابی کیفیت زندگی در سکونتگاههای غیررسمی شهرها (مورد شناسی: محله اسلام آباد شهر زنجان)، جغرافیا و آمایش شهری منطقه‌ای، دوره ۵، شماره ۱۶، صص ۹۰-۷۵.

۱۳. Dubovik, O., Herman, M., Holdak, A., Lapyonok, T., Tanr' e, D., Deuz' e, J. L., Ducos, F., Sinyuk, A., and Lopatin, A.: Statistically optimized inversion algorithm for enhanced retrieval of aerosol properties from spectral multi-angle polarimetric satellite observations, *Atmos. Meas. Tech.*, Vol. ۴, pp. ۹۷۵-۱۰۱۸,
۱۴. Epley. R, Donald and Menon, Mohan. ۲۰۰۸, A Method of Assembling Cross-sectional Indicators into a Community Quality of Life, *Social Indicators Research*, No. ۸۸, pp. ۸۷-۹۹.
۱۵. Husmann, Christine. (۲۰۱۶). Marginality As A Root Cause Of Poverty: Identifying Marginality Hotspots In Ethiopia. *World Development*, ۷۸, ۴۲۰-۴۳۵.
۱۶. Kit, O., Lüdeke, M. & Reckien, D. (۲۰۱۱). Texture-based identification of urban slums in Hyderabad, India using remote sensing data. *Applied Geography*, Aol. ۳۲, pp. ۲, pp. ۶۶۰-۶۶۷ .
۱۷. Ruth, M., & Franklin, R. S. (۲۰۱۴) Livability for all? Conceptual limits and practical implications. *Applied Geography*, ۴۹, ۱۸-۲۳.
۱۸. Saitluanga, B. L. (۲۰۱۴). Spatial pattern of urban livability in Himalayan Region: A case of Aizawl City, India. *Social indicators research*, Vol. ۱۱۷, No. ۲, pp. ۵۴۱-۵۵۹.